

اقسام دشمن

۱. دشمن شخص

مقصود از آن، کسانی هستند که تنها با شخص خصومت می کنند و در روایات درباره برخورد با آنان توصیه هایی شده است که به برخی از آن ها اشاره می شود :

عدالت و انصاف: زینده است که رفتار مسلمان با دشمنش عادلانه باشد و از بی عدالتی پرهیزد.. قرآن در این باره می فرماید : ... و مبادا دشمنی شما با قومی وادارتان کند که به عدالت رفتار نکنید؛ به عدالت رفتار کنید که آن به تقوا نزدیک تر است. (سوره مائده آیه ۸) امیرمؤمنان (ع) به امام حسن (ع) می فرماید: تو را به تقوای الهی در حال توانگری و تهیدستی و ... و به دادگری درباره دوست و دشمن سفارش می کنم .

امام صادق (ع) در وصف مؤمن فرمود: به دشمنانش ظلم نمی کند.

شایسته است مسلمان با دشمن خود، رفتاری منصفانه داشته باشد؛ امیرمؤمنان (ع) در سفارشی به فرزندش محمد حنفیه فرمود : برای دوست خود جان و مال خود را ... و برای مردم، خوشرویی و دوستی و برای دشمن عدل و انصاف را به کار گیر.

نهی از کتمان شهادت برای دشمن: امیرمؤمنان علی (ع) در وصف پرهیزگار فرمود: رازی که به وی سپرده اند به دوستان گزارش نمی کند و از شهادت به حق به سود دشمن دریغ نمی ورزد.

وفا به عهد : امیرمؤمنان (س) فرمود : اگر با دشمن پیمانی بستی یا تعهدی به وی سپردی، با وفا به پیمان خود، از آن محافظت کن و با امانت داری، به تعهد خود عمل کن.

گذشت از دشمن : امیرمؤمنان علی (س) فرمود : گرامی بدار کسی را که تو را دوست می دارد و از دشمنی در گذر که برای تو فضیلت خواهد بود.

سکوت و حلم در برابر دشمن: جابر گوید : امیرمؤمنان (س) شنید مردی به قنبر دشنام می دهد و قنبر می خواست به وی پاسخ گوید. امیرمؤمنان (س) به قنبر فرمود : آرام باش ای قنبر! از او صرف نظر کن تا رضایت رحمان را فراهم کنی و شیطان را به خشم آوری و دشمنی را کیفر دهی . سوگند به آن کسی که دانه را شکافت و انسان را آفرید، هرگز مؤمن با چیزی مانند حلم، خدایش را خشنود نکرده و با چیزی مانند خاموشی، شیطان را خشمگین نکرده و با چیزی مانند سکوت، احمق را کیفر نداده است .

عوامل کاهش دشمنی

مؤمن اگر مورد دشمنی کسی قرار گرفت، سزاوار است برای کاهش آن تدبیری بیندیشد. امیرمؤمنان علی (س) در این باره می فرماید: حکما در گذشته روزگار همواره می گفتند سزاوار است با چند گروه رفت و آمد داشته باشیم... نهمین گروه دشمنان اند که فتنه آنان با مدارا آرام گیرد و با تدبیر و نرمخویی و ملامت و به دیدار آنان رفتن، دشمنی ایشان دفع می شود.

برگرفته از مفاتیح الحیاة اثر عبدالله جوادی آملی

معاونت دانشجویی و فرهنگی دانشکده فناوری های نوین پزشکی